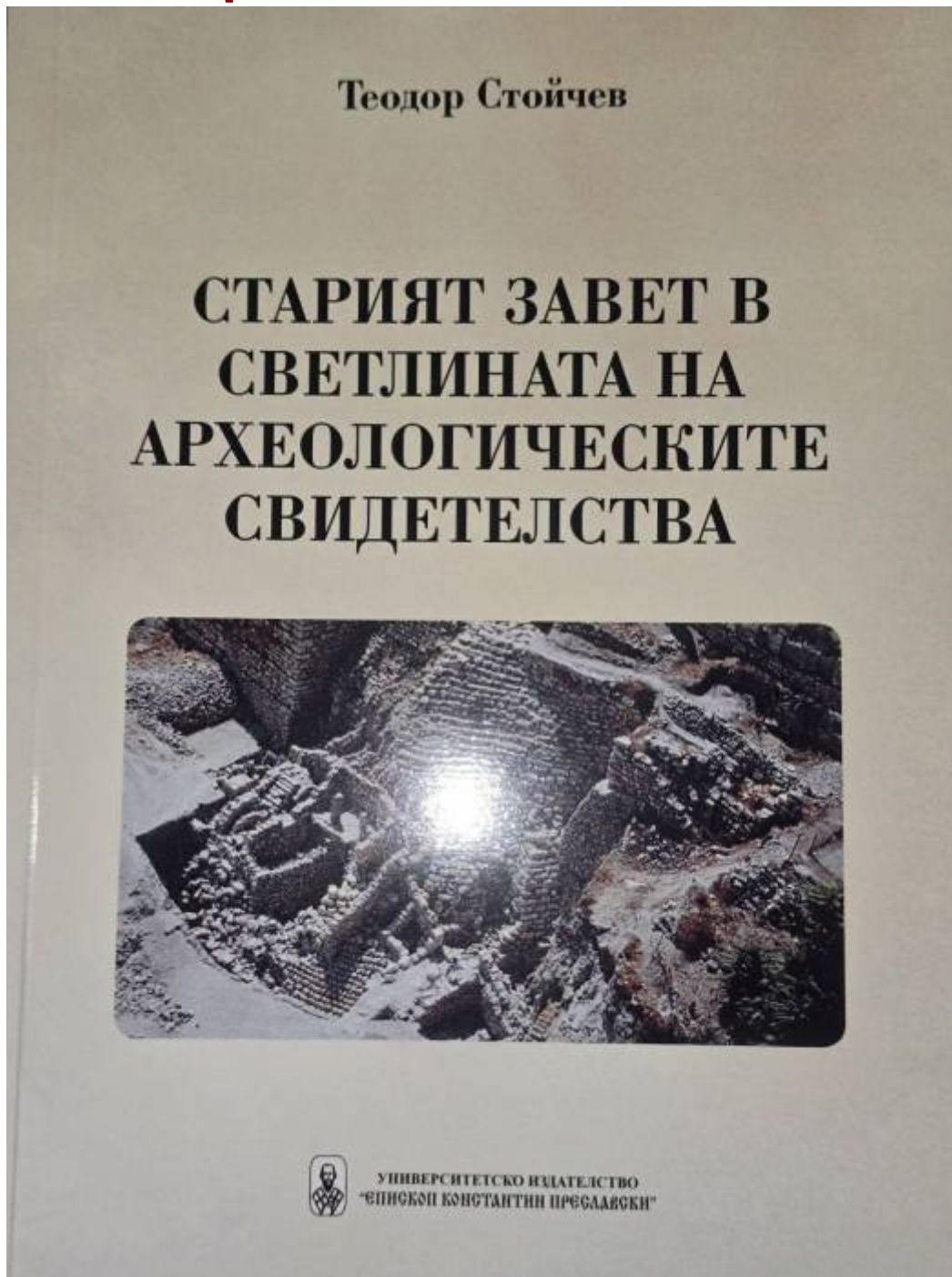

Излезе нова богословска книга на доцент иконом Теодор Стойчев

Книгата Старият Завет в светлината на археологическите свидетелства беше неотдавна отпечатана от Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“ на едноименния Шуменски университет и вече се разпространява сред читателите. Тя е поредната научна творба на преподавателя по Священо Писание на Новия Завет в Шуменския

университет о. Теодор Стойчев. С новото си монографично изследване той се е постарал да погледне на старозаветните разкази обективно в светлината на материалната култура, засвидетелствана от вече многовековната дейност на археолозите. Основно изложението се съсредоточава върху ключови исторически личности и събития на богоизбрания народ: Авраам, Изхода, влизането в Обетованата земя – Ханаан, управлението на царете Давид, Соломон и т. н. – до падането на Южното царство. Успоредно с тези теми той разглежда произхода и развитието на вярванията на еврейския народ, също в светлината на археологическите факти. За целта се позовава както на библейските текстове, така и на външни източници, включително и иконографски.

Сказанията за патриарсите, които вероятно носят слаби отгласи на устно предание, са силно идеологизирани и имат белези на по-късна редакторска намеса. Затова според автора въз основа на археологически или исторически сведения патриаршеската епоха не може да се реконструира в пълнота. Но той не мисли, че и нейното крайно отричане трябва да бъде прието.

Относно живота на евреите в Египет авторът приема присъствието на протоеврейска група в тогавашния културен център. Според него топографията на Изхода отразява рамзеския период, за което свидетелстват „стелата на 400-годишнината“, ръкописът Анастаси VI, стелата на Мернептах, къщата с четирите стаи от Западна Тива. Надписите на Сети I и Рамзес II споменават множество войни срещу „шасу“ (номади пастири), които са се намирали в Ханаан. Следователно през този период броят на номадите по тези места нараства и кампанията на Мернептах (XIII в. пр. Хр.) срещу Ханаан може да е причинена в резултат от техни смутове. Завладени са много градове, покорена е и племенна група, наречена „Израил“.

По време на рамзеския период етногенезисът на Израил не е бил още завършен. По всяка вероятност той е близко до онези групи от Южен Ливан, които пребивават в Египет през късния рамзески период. Знае се, че посредством военните си походи Египет си е набавял работна ръка за грандиозните строителни проекти на фараоните. Такава жива сила е била вземана и от Ханаан.

Както отбелязва о. Стойчев, според съвременната наука е трудно да се допусне съществуване на отделна голяма хомогенна, с определена етносна идентичност група, за каквато се говори на страниците на Стария Завет (по отношение на евреите). Библейският образ на израилския народ, който е имал свой водач и известна автономност, не отговаря обаче на

информацията, която археологията осигурява за Новото царство.

Българският учен е склонен да приеме виждането, според което Израил е смесица от местни ханаанци, установили собствени селища в централните планински части, с устойчива материална култура и агрокултурен живот, избягали роби от Египет, за които може да се приеме, че са носители на онези предания, които залягат в оформящата се етническа идентичност, както и местни чужденци.

Монархическият период е не по-малко сложен за обяснение и синхронизиране с библейските текстове поради липса на безспорни материални основания за това. Авторът не приема отхвърлянето на историческата информация относно управлението на Давид и Соломон. Той по-скоро е склонен да се съгласи с онези учени, които смятат, че обстоятелства като част от материалната култура на Хацор, Гезер и Мегидо, наличието на разширени селища и градоустройство, както и присъствието на силна власт в Юда и Негев, способна да контролира търговските пътища и да изгражда крепости, могат да се свържат със засилена централна монархия от този период.

По всичко личи, че религиозният живот на двете царства е динамичен, както свидетелстват и библейските текстове. А животът на обикновения човек е бил религиозно ангажиран, приспособявайки различни верови практики.

Книгата определено предизвиква читателския интерес и самостоятелно мислене по въпросите на старозаветното време, като показва и гледната точка на самия автор по всички теми, които съвременната наука повдига и не винаги може да реши безпроблемно.

dveri.bg